

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 10. De Rescriptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

haberi debeat. 3. quod stylus pro formâ habeatur, à quâ non liceat recedere. Hæc & similia, dico, locum habent in illo stylo, qui cum auctoritate Principis eo sine exercetur, ut pro lege, aut consuetudine sit.

Ritus est solennitas quædam, seu forma specialiter in administratione sacramentorum adhiberi solita. *Rochus Curtius* definit, esse consuetudinem, quæ sollemnitatem præbet in aliquo actu exercendo; ita, ut ubi usus disponit, circa sollemnitatem actus Ritus, seu *observantia*, dici queat. Quod si per frequentationem continuatus, & roboratus fuerit, eandem cum legitimâ consuetudine vim obtinebit. v. *Eberhard. in Lo à stylo Curia. Tuschum l. cit. Ducn. in Reg. 587.*

Forum aut *Forum* cum stylo ferè coincidit, si restringas ad iudicialia, ut nomen ipsi in fori exigere videtur. Hinc cuiusque iudicis territorium forum nuncupatur, & actiones ipsæ forenses instrumenta quoque eò pertinentia, aliqui morem & leges observari solitas in processibus judicialibus eo nomine insigniunt, ita, ut forum attendere, & tequi actores debeant, non minus quàm alias consuetudines legitimè inductas. *Suar. l. 7 c. 6*

IX. Differunt hæc quoque *Mos, vsus, stylus, observantia*. *Mos* propriè est consuetudo imperfecta. *Vsus* significat actus illos quibus consuetudo formatur. *Stylus* est Curie praxis, ut modò diximus. *Observantia* propriè respicit factum, & concernit usum alicuius iudicii, aut tribunalis ut in *c. fin. de ser. & in l. præsides. r. eod.* in quibus ferie incipiunt iuxta observantiam illius iudicii, cum in illis iuribus nullum certum tempus re-

quiratur. *Decius in Rubr. de Consuet. Decianus l. 21. c. 31 Barb. ibid. Vasq. disp. 177. c. 1.*

§. 10.

De Rescriptis.

I. **R**escripta vocamus summi Pontificis literas, sive Responsta, quæ vel pro iustitiâ administrandâ, vel beneficio conferendo, aliave de causa redduntur. Multa illorum mentio in Iure Canonico est, & titulus peculiaris extat in *l. 1 Decretal. ordine tertius*. Facere jus, non generale, sed speciale inter personas, quarum interest, in materiâ particulari ex *Gotofredo tradit silv. v. Rescriptum. n. 1.* In aliis constituere legem generalem liquet ex *c. 1 dist. 19 & Glo. in c. Ex tua. v. Consultationi. de sil. presb. v. Sanch. l. 2 de Matrim. disp. 31 Laym. l. 1 Tract. 4 c. 6 §. 3 n. 13. Armilla. v. Rescriptum. Zerola Par. 1 eod.*

II. Illorum tria sunt genera. Quædam dantur contra ius commune, & propriè dicuntur privilegia, vel dispensationes, ut cum alicui plura beneficia incompatibilia conceduntur. Quædam verò dantur ad lites, & vocantur *Rescripta iustitia*, ut si Pontifex designet iudicem, qui causam cognoscat. Quædam denique *Gratiæ rescripta* vocantur, quod per illa aliquid præter ius concedatur, ut si idoneæ personæ præbenda assignetur. *Coninck de Sacram. d. 33. dub. 6.* Quod duobus modis contingit, *primò* per literas, quibus illi jus tribuitur ad beneficium vacaturum: quæ concessio dicitur *Gratia expectativa*. *Secundò* per literas, quibus mandatur, vel ordinario, vel alicui executori

cutori, ut de beneficio vacante provi-
deatur clerico, pro quo scribitur. Et
hæc vocari solent *Mandata*. De variis il-
lorum formis Corasius in paraphrasi de
benef. *Menoch. de arbitr. Casu 201 Vallens-*
is l. 1 T. 3 §. 4 Azor par. 11. §. 24.

III. Quemadmodum Papa, sic Imperator, aliique supremi Principes Rescripta edunt ad postulationes vel supplicationes subditorum. *Rescripta. C. de precib. imp. offer.* Imperatorum subinde vocantur divinæ iussiones, sacri affatus, sacra oracula, sacre formæ aut iussiones, Imperiales concessiones, & sacre literæ. Eadem licentiâ utitur Cancellaria Pontificia, Imperatorum, & Regum quibus non nisi gravatè alii principes cedent. Legati pontificii quoque & senatus Cardinalium. His inferiorum concessiones tam grandi elogio non videntur prænotandæ. *Phil. Caroli l. 2 Antiqu. Romanæ. ubi modum quoque reperies. Tuschus lit. R. Concl. 210 Azor Tom. 1 l. 5 c. 24. q. 2.*

IV. In omnibus Rescriptis faciendâ est mentio de illis, quæ movere Pontificem poterunt ad rescribendum, vel non rescribendum, vel tam facile respondendum. Quod generaliter obtinere putat *Garzias de benef. Par. 8 c. 3.* in rescriptis iustitiæ: in illis verò quæ Gratia vocantur, non nisi illorum faciendâ mentio, quæ ut exprimentur, jure & stylo Curia cautum est; quia collatio beneficii facta criminoso, exceptis, quæ inhabilitatem causant, valida est: at si obreptitiè impetrata sit iurisdicção, nullius momenti ac roboris erit processus. *c. Ex tenore. c. ad audientiam. c. super literis. c. ad aures. hoc T. Panorm. inc. Requiris. de appell. Tuschus*

Concl. Menoch. l. cit. n. 24. & sequentibus multa particularia scitu digna commemorans, quæ brevitate studio omitimus.

V. Clausula. *Si preces veritate nitantur,* in Rescriptis Pontificiis semper subintelligitur. *c. Ex parte. c. Olim. hoc T.* In secularibus nisi expressa fuerit, irrita censentur Rescripta. *l. fin. C. de diu. refer.*

Quamobrem omnis surreptio, & obreptio cavenda erit. Cæterum obreptio committitur exprimendo falsum; surreptio autem retinendo verum, quod secundum leges manifestandum est. *Innoc. inc. Cum dilecta hoc T. Menoch. de arbitr. Casu 10. n. 9 Filliat. Tract. 10 c. 10. n. 324.*

Illi qui surreptionem obiicit, probatio incumbit. At qui falsum narravit, probare tenetur id, quod loco verè obtrusit. Utrolibet modo falsum libello insertum fuerit, beneficii concessionem ipso iure nullam efficit. *c. super his literis. c. ad aures. hoc T.* Si factum ignorantia vel errore sit, ut in dubio præsumendum, distingues. Si non obstante falsitate, quali negotio probè cognito præsumi queat verosimiliter Pontificem concessurum fuisse, Rescriptum valebit, saltem in communi forma, ut Iudex delegatus causam definiat, non quidem secundum formam Rescripti, sed secundum ordinem Iuris. *c. super literis. c. Ex insinuatione. hoc T.* Si verò Pontifex explicatâ veraciter rei qualitate, verosimiliter præsumatur non consensurus, puta, quia contra Canones postulatur, non valebit Rescriptum. *c. super literis cit.* Denique contra Rescripta Gratia, quomodocunque suspecta fuerint, remedium exceptionis cuilibet permissum est, quia habentur

57
 pro ambitiosis. c. *Quamvis de praben. in 6. Zerola Par. V. Rescriptum n. 4 Cacchus l. 1 Inst T. 2 Staphil. de lu grat. pag. 309 Tuschus Concl. 217 Salas de leg. q. 97. disp. 20 sect. 15.*

VI. Rescripta omnia stricti juris sunt, nec amplianda in dubio, sed contrahenda potius ad ius commune. c. *Causam qua hoc T. ubi citatis pluribus Barbosa tradit, Rescriptum ad lites restringi debere ad ius commune, atque ita intelligi, ut quam minimum lædatur. Interpretandum præterea secundum verisimilitudinem concedentis, nec tam verba attendenda, quam sensum. Nunquam enim censetur aliquid contra ius commune statuere Princeps, nisi disertis verbis exprimat: multò minus derogare cuiusquam iuri jam quæsito, ut innumera mala vitentur. Ac proinde omnes clausulæ in Rescriptis expresse vel tacite ad iuris communis terminos revocari solent. Zypaus l. 1 Respon. 4 n. 8 Gaill. l. 1. obs. 33. n. 6 Tuschus Concl. 212.*

Vnde sequitur, quod clausula Rescriptis de iustitiâ inferi solitâ, *omnesque alias causas, quas habet orator, habereque vel movere intendit*, intelligenda tantum sit de causis, quæ pares sunt expressis, vel minores non verò aliæ impertinentes, vel maioris momenti. Pari modo clausula *Cum incidentibus, emergentibus &c.* ad ea restringitur, quæ ex causa principali manant, vel connexa sunt, c. *Sedes Apostolica. hoc T. & c. 2 eod. in 6 Zypaus Consultatione. 2 pag. 9 Menoch. de arb. l. 1 q. 45 & l. 2 Casu. 95. Comm. disp. 33. de impedim. matrim. d. 6.*

VII. Ex duobus Rescriptis ad eandem rem, vel litem obtentis posterius obunet, modo prioris in illo mentio fiat,

& primum consensu partium non fuerit impetratum. Nam ab uno tantum si fuerit impetratum nullâ prioris factâ mentione, minimè valebit, c. *Caterum hoc T.*

Prævalet etiam speciale, quamvis de generali sileatur, quantum ad ea nimirum, quæ in speciali specialiter continentur, c. *Pastoralis S. quoniam. Obtinebit etiam si speciale prius impetratum sit. Generi enim per speciem derogatur c. Generi de Reg. iur. in 6. Utumque si generale fuerit, illud quod minus videtur generale præferetur. Rebuff. in Tract. de Rescript. n. 104 Dynus & Peckus in Reg. cit. Gener. Tuschus Concl. 223.*

VIII. Non admittitur, sed pro nullo habetur Rescriptum 1. quod est contra ius, nisi illi per Rescriptum derogetur. Quod intellige, non tantum de iure scripto & communi, sed etiam municipali, particulari & consuetudine, quando illius nulla mentio fit. Nam in eiusmodi concessionibus Princeps in nemor fuisse legum præsumitur, nolleque uno Rescripto subvertere, quæ à maioribus suis magno studio, & prudentia constituta sunt. 2. si sit contra stylum Curia: quia nemo tunc prudenter existere potest in Curia, & à Curia conscripta esse. 3. si in Rescripto iustertii lædatur, vel clausulas insolitas habeat: si careat debita solennitate: si ratum sit in loco suspecto, si sit contra utilitatem publicam. 4. si inhibeat causæ cognitionem. c. *Ex parte. hoc T.* Tunc enim suspicari licet ab alio, vel jurisignaro, vel potestatis experte confectum esse. 5. si manifestè peccet in lingua latina. c. *ad audientiam. hoc T.* intellige de Rescriptis ecclesiasticis. Principum

cipum namque secularium rescripta quantumcunque in Grammaticam peccent, valida censentur l. Imperator x. De statu hominū. Limita, ut de illis tāū, intelligatur quibus orationis sēsus corrūpitur. Denique lite pendente neutri parti fas est rescriptum impetrare. c. Inter dilectos hoc T. Vallens. §. 7. Roman. Consil. 330. las. in Rubr. C. ut lite pendente Tuschus Concl. 214. & Concl. 216. Salas Q. 97. Disp. 20. sect. 15.

IX. Qui contra eundem in eadem causa, vel lite ad diversos Iudices impetravit rescripta, nullā invicem mentione factā; omnibus uti non erubescens omnium commodo catere debet. c. Ex tenore, hoc T. ubi causa assignatur. Quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent. l. Nec ex dolo. l. 3. x. De transact. c. Audivimus De collus. detegendā. Notat verò Barbosa secundum Osi: nsem, Panormitanum, & alios quosdam ad prædictam pœnam sufficere, solam diversorum rescriptorum impetrationem, & in ea fraudis actionem ut colligitur ex illis. Nos attendentes fraudē presbyteri memorati duas commissiones super eodem negotio impetrant. Nihilominus tamen contraria opinio communior & in praxi usitatior est, tunc solum incurri pœnam illam, quando impetrans diversa rescripta iisdem utitur, non verò cum uno tantum, vel neutro. Glo. 1. hic & clarius Glo. 3. in c. ceterum. De Resor.

X. Rescriptum ab excommunicato obtentum ipso iure nullum esse ex c. 1. De reser. in 6. manifestum est. Sed an de rescriptis non tantum Papæ, sed ordinariorum quoque intelligendum sit, dubitatur? affirmativæ opinioni textus favor,

& Glossa. Navarrus in m. lib. 4. Const. 44. n. 4. probabile cenet, nunquam habu. locum in rescriptis ordinariorum, vel certè defuisse locum habere in illis per delictum per clementinam 2. De off. ordin. quatenus habet, impetrationem beneficii factam à Papa, vel legato illius sine mentione beneficii prius obtenti esse surreptitiam, & ipso iure nullam; non autem collationem ab ordinario factam tum quia non videtur eadem ratio de impetratione rescripta Pontifice factā, & impetratione factā ab ordinario; quia facilius subreptur Papæ & Principi pluribus occupato, quàm ordinario paucioribus intento; tum quia nec Ioannes monachus, nec alii commentantes in c. citatum faciunt mentionem de nullitate gratiæ, vel rescripti ab ordinario obtenti propter excommunicationem; tum quia de stylo Curiæ inseritur literis Apostolicis clausula illa, per quam tollitur is effectus excommunicationis, & ad eò quidem, ut si non ponatur, subintelligenda sit: tum quod appellatione verbi rescripti generaliter in iure prolatis solum Apostol. Imperiale, aut regi ū includitur, ut colligere est ex T. De rescriptis tam Decretalium, quàm sexti, & Clement. & ex l. Rescripta. l. quoties C. de precib. imp. & offer. & l. fin. C. si con. ius, vel utilitatem publicam: tum quia rescripta Principum faciunt ius, etiam quoad alios, quàm nominatos in similibus casibus non verò rescripta inferiorum, ut post Ioann. Andr. tradit Felinus in Rubr. De reser. n. 1. Denique Archid. tenet valdè seriò, c. 1. de quo agitur, non comprehendit, excommunicatum occultum sed tantummodò publicum, quamvis contrariū ibidem teneat communis, Ita Nav.

Quæ supersunt de rescriptis ad beneficia potissimum, quia penè nullus illorum in Germaniâ nostrâ usus est, omitimus, & lectori remittimus ad *Menochium de arbitrar. Casu 201 & seq. Azor. par. 2. l. 7. c. 32 & seq. Zypæus Consultat. l. De rescriptis.*

§. II.

De Regulis Cancellaria Apostolica.

I. Innocentius VIII. Anno salutis 1484. tricesimo die mensis Augusti reservationes quasdam beneficiorum, & Dignitatum Ecclesiasticarum, Constitutiones item, & regulas præscripsit, publicavitque per Rodericum Episcopum Portuensem S. R. E. Vice Cancellarium, quæ appellatæ sunt regulæ Cancellariæ Apostolicæ, quia secundum illas iudicandum est omnibus, ad quos eiusmodi causæ & negotia pertinent in Curia, seu Cancellaria Pontificia. Temporales esse, & ad vitam Papæ, qui eas fecit, durate, monet *Gemin. Consil. 93.* An autem reservatio quoque expiret, inter DD. ambiguum est. *V. Tuschum Concl. 97.*

II. Numero septuaginta tres sunt, quas olim interpretandas suscepit Alphonsus Sotto, recens verò Ioannes à Choki. & Iuris Leodiensis. Illis adduntur quædam Iulii II. Clem. VII. Pauli III. & Pauli V. auctoritate omnibus & SS. Theol. & iurisque iuris candidatis apprimè commendat *Sigis. Vorburg. in parat. suis.* Usus tamen non magnus, nec fructus nisi apud illos est, qui in Cancellaria Romana a Curia causas sunt.

III. Quam auctoritatem habeant in dubio est. Sapere naturam legis, & obligare, dicent curiales, & affirmat *Zerolap. l. V. Regule.* expiret tamen mortuo Papa. Idem de rotæ decisionibus docet, facere opinionem communem, quod rerum, & iurium peritis nemo facile persuadebit. Alii malunt vocare constitutiones generales derogatorias, quod non magni interest, si de re ipsa constet, quandam videlicet illis obligandi vim inesse. *Salas Q. 92. Disp. 12. Tanner. II, D. 5. Q. 3. n. 106.*

Nota. Quamvis mortuo Papa expirent, per successores tamen cum eisdem qualitatibus renovantur, & peragantur. *Barb. l. 2. vot. decis. 43.*

IV. Prædictas regulas non obligare ad peccatum in foro conscientie ex *Baldello* tradit *Escobar in Theologia Morali pag. 59.* Ex quo inferitur, donationem inter vivos ab Episcopo factam intra viginti dies ante obitum valere in foro conscientie, quamvis per Regulam Cancellariæ nulla sit in foro externo. Quod præter alios etiam *Diana sætetur Par. 1. Tract. 10. Resol. 43.*

§. II.

De Canonibus Apostolorum.

I. AB Apostolis Canones aliquos ad morum disciplinam conditos, & posteris relictos esse communis DD. Catholicorum sensus est. De tempore non omnino liquet. Factum in Concilio Ierosolymis habito *Actor. 15. ex Clementis Romani* verbis colligi videtur *l. 6. Constit.*